

MEDYADA BİLGİ EDİNİMİ VE İZLENCE ALANI ARASINDA KALMAK
Being Between Information Acquisition And Surveillance in The Media

Hikmet TOPRAK

İstanbul Aydın Üniversitesi-Televizyon ve Sinema Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

hikmet.ht.toprak@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5691-8860>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute-
AİCUSBED 6/1 Nisan/April 2020 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	08.01.2020
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	08.04.2020
Sayfa- <i>Pages</i> : 321-332	https://doi.org/10.31463/aicusbed.672149

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

MEDYADA BİLGİ EDİNİMİ VE İZLENCE ALANI ARASINDA KALMAK
Being Between Information Acquisition And Surveillance in The Media

Hikmet TOPRAK

Öz

Çalışmada temel olarak alınan sorun, medya üzerinde süreklilik kazanan günlük yaşamın ne kadarının bilgi edimi ne kadarının da izence sonucu şekillendiğini ve bilgi ve medya etkileşimi sorunu ele alınmaya çalışılmıştır. Bilgi edinme süreci, insanın temel yaşam fonksiyonlarını, günümüz uygarlık yaşam fonksiyonlarına evirdiği bir süreçtir. Bu süreç devam ederken insanın biyo-psikolojik bir varlık olarak etraf, çevre, dünya kavramlarını kendi varlığında anlamlandırmasına bilgi edimi denir. Bilgi edinme konusunda çalışma yaparken başvurulan temel kuram Aristoteles'in Bilgiyi öğrenme yöntemidir. Bu çalışmada 'Bilgi edimi ve izence' kavramından yola çıkılarak, günümüz modern insanının belleğinin medya ile nasıl biçimlendiğini araştırmak amacı güdülmektedir. Medya ve bilgi arasındaki bağlantıda ise, Chomsky'nin Rızanın İmalatı kuramı'nda sorguladığı gibi, Medya, bilgiyi yönlendiren, teslim alan, davranışları ve seçimleri etkileyen bir dalgaya dönüşmesi de makalenin özünü anlatmaktadır. Sonuç olarak İnsan yaşamının ne kadarını bilgiye ne kadarını İzenceye ayırmaktadır. Öğrenmek her ikisiyle de mümkün müdür? Sorusu ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Medya, Bilgi, Aristoteles, Rıza, Heidegger, teknoloji, zihin.

Abstract

One of the main objectives of this study is to investigate how daily life is affected by the knowledge transfer in media. Another point of this research is to analyse the existing problem between knowledge and media interaction. Knowledge acquisition is a process in which human beings transform their basic life functions into the life functions of modern day civilization. Knowledge acquisition means that during this process, as being a bio-psychological creature human beings make sense of the notions of ambient, environment, and world in their existence. The main referred theory in knowledge acquisition studies is Aristotle's Knowledge Acquisition Method. In the present study, we aimed to investigate how the memory of modern-day human beings are shaped by media on the basis of "Knowledge Acquisition and Program Concept". With regarding the connection between the media and the knowledge, the essence of the article is that media is transformed into a wave that governs and controls the knowledge, affects the behaviours and choices as it was questioned by Chomsky on his theory, Manufacturing the Consent? Consequently, how much time a person spends to watch television and to get information? Is it possible to learn through both? will be investigated.

Keywords: Media, Knowledge, Aristo, Consent, Heidegger, Technology, Mind.

Giriş

Günümüz toplumlarının, teknoloji ile birlikte gelişen ve değişen yaşam alanlarına nasıl ve ne şekilde entegre olduklarını ve bulguların nelerden ne derece etkilendiklerini anlamak ve kişilerin bu süreçlere nasıl adapte olduklarını kavramak, bilgi sürecinin nasıl ilerlediğini ve alınan bilginin nasıl anlamlandırıldığını anlayabilmek için bilgi edimi ve izleni kavramları arasında ki ilişkiyi iyi bilmek gerektiğini düşünüyorum. Bu makalede bu konuyu seçmemdeki önceliğim, kişisel olarak sorguladığım varoluşçuluk ve bilgiyi alımlama ya da algılama şekilleridir. Birey olarak bizler bilgiye ne kadar doğru maruz kalıyoruz. Kişisel olarak bilgiyi, bir süzgeçten geçiriyor muyuz? Gerçekten yorumlayıp alımlıyor ve anlıyoruz mu? Bu sorunsallara bir cevap bulmak ve arayışındaki soruları aydınlatılabilmek içinde bilgiyi anlama ve algıla üzerine okumalar yapıp, izlenimlerde bulundum. Bu amaçlar beni bir şekilde bilginin özüne ve günümüzdeki son haline bir yolculuğa çıkardı. Bilgi; dünyada var olan ilk insandan itibaren sorgulanmaya ve anlamlandırılmaya çalışılan en önemli kavramlardandır. Bilgi arayışı yöntemleri; yıllar içerisinde değişime uğrasa da temel problem hep aynı kavram üzerinde şekillenmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanlar bilgiye eskiye oranla daha hızlı ve daha ucuz bir maliyetle ulaşabilmektedir. Teknoloji insanlara rahatlık ve kolaylık sağlamakla birlikte, insanları kolaycılığa ve doğru bilgiye olan güvenin sarsılmasına neden olduğunu okumalarım sonucunda görmekteyim. Birey kendisine sunulan her bilgiye doğru olarak algılamaya ve anlamlandırmaya başlamış olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda bilgiyi ele alan; birçok teorisyen ve filozof vardır. Bunların başında Aristoteles, Platon, Thomas Khun, Pears, Chomsky gibi filozof ve teorisyenler gelmektedir.

Bilgi nedir? Ne değildir? Bilgi Arayışı

İlkel insandan itibaren “bilgi nedir “sorusuna, cevap aranmaya çalışılmış ve günümüze kadar da bu arayış git gide artarak devam etmiştir.

Bilgi kavramı henüz şekillenmemişken ilk insan tanımlaması yaptığımız kuşaklar güdüleriyle hareket etmekte ve deneyimleriyle yaşam mücadelesini sürdürmekteydi. İlk insanlar bilgiye erişimi güdüler ve deneyimlerle elde etmiş ve bu bilgileri deneyim ve tecrübeleriyle sonraki kuşaklara aktarmış ve aktarım yolunu da duvar resimleri ya da sözlü iletişim yoluyla gerçekleştirmişlerdir. Daha sonraki bireyler bu deneyimleri öğrenilmiş bilgi olarak kullanılmış ve tekrar bu deneyimleri yaşamak zorunluluğu hissetmemiştir. Bu neticeler doğrultusunda aslında temel olarak bilgi arayışı tanımlanmaya ve sorgulanmaya başlandı diyebiliriz. Bilgi arayış içinde olan insan, soruyu yönelttiği her an, farklı bir cevap ve ardından cevaplanması gereken daha güncel sorularla karşı karşıya kalmıştır. “Bilgi nedir?” sorusuna kestirmeden kolayca verilecek basit bir yanıt olmadığını bilmek gerekir. Bu soru son derece yalın görünse de buna verilecek yanıt o denli karışıktır (Uçak, 2010: 706) Günümüzde bilgi kavramına dair birçok tanım ortaya atılmıştır.

Türk Dil Kurumu’na göre bilgi tanımları şöyledir:

- İnsan aklının erebileceği olgu; gerçek ilkelerin bütünü, malumat
- Öğrenme, araştırma ve gözlem yoluyla elde edilen gerçek
- İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü
- Genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşünceler.

(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4ef7c55f47d0.17519488)

Bilgiyi anlama, araştırma, algılama ve arayışı insanlık tarihinin her anında farklı insan kuşaklarınca devam etmiş, birçok filozofun da bu konu hakkında fikir beyan ettiğini yazdıkları sayesinde görmekteyiz. Filozof: Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesinde katkıda bulunan kimse, feylesof (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=F%C4%B0LOZOF) Filozofların bilgiyi arama ve anlama evresindeki en önemli soru yine “Bilgi nedir? “Olmuştur. Bu bağlamda birçok bilgi teorisi ve kuramı ortaya atılmış, kanıtlanmaya ve temellendirilmeye çalışılmıştır. Hepimiz bilgiyi az

çok genel hatlarıyla biliriz. Ama güçlükler ise ayrıntıları doldurmaya başladığımız anda ortaya çıkmaktadır. Bilgiye bu tanımlamayla yaklaşan David Pears, kitabında bilgi ile ilgili şöyle yazmaktadır:

“Söz gelimi, bilginin karşıtı nedir? İnsanın bir şeyi kesinlikle bilmiyor olması demek, insanın o şeyi bilip bilmediğini dahi düşünmüyor olması mı demektir, yoksa insanın o şeyi gerçekte bilmiyorken biliyor olduğunu düşünmesi mi? Yanıt bunlardan hangisi olursa olsun, bilmiyor olmak tam olarak nedir? Kişinin kendisine yöneltilen bir soruya karşı vereceği yanıtta dair hiçbir düşüncesi olmadığında duyumsadığı zihinsel boşluk mudur? Yoksa bundan daha olumlu bir şey midir? O kişinin bir yanıtı bulunuyor olabilir, ama yanlış bir yanıt bu. Doğru da olabilir yanıtı, ama bu olsa olsa şans eseri doğru çıkmış bir kestirimdir yalnızca. Yüzümüzü ne yana dönersek dönelim, kendimizi dal budak sarmış karmaşaların ortasında buluyor olacağımız gün gibi açık. Yine de “Bilgi Nedir? “Sorusu son derece yalın görünüyor. Felsefe sorularına özgü bu aldatıcı yalınlık, çoğunluk istenmeyen bir etkiye yol açar. İnsanlar konun aslında sorunun ortaya koyduğundan çok daha karmaşık olduğunu görünce, doğal olarak soruyu dizginleştirmek, derli toplu bir biçimde düzene koymak ister. Ne var ki, karmaşıklıklar incelenmeden doğru düzgün yapılamaz bu “(Pears D, 2004: 13-14).

Pears, bilgiye yaklaşımını temellendirirken, sürekli bilginin doğruluğunun ne olduğu üzerine ve bilgiyi anlamanın ve kesinliğinin ne olduğu üzerine varsayımlarda bulunmuş ve bu düşüncelerini geçmişe ya da kendi yaşam zamanında diğer düşünürlerle desteklemiş ya da açıklamıştır. Epistemoloji yani Türkçe ‘ye çevrilişi ile “bilgi kuramı “ya da ‘bilgi teorisi’ felsefenin en alt dalı ve en önemli disiplini. Epistemoloji; Yunanca “bilgi “anlamına gelen, episteme ve “bilim “anlamına gelen logos sözcüklerinin birleşiminden türemiştir. (<https://filozofunyolu.com/2017/09/07/bilgi-felsefesi/>) Epistemoloji, bilginin doğası, bilginin temel özü, bilginin tam olarak neden olduğunu, bilgi iddialarının nasıl temellendirileceğini, bilginin

kuşkuculuk karşısında nasıl kanıtlanacağını, bilginin kaynağı üzerinde yoğunlaşır. Epistemoloji kavramı üzerine düşünen en önemli filozoflardan biri de “idealar kuramı “ile meşhur Platon’dur.

Platon’un bilgi görüşünü incelediğimizde iki temel soru üzerinden ilerlediğini algılayabilmekteyiz. Platon, bilgiyi ‘nasıl biliyoruz?’ ve “Bilgi türleri nelerdir?” gibi sorulara verdiği yanıtlarla bu alanda çok geniş bir bilgi alanı yaratmış ve modern çağ epistemolojicilerini etkilemiştir. Platon, idealar kuramını, genç yaşlarında arkadaşlık ettiği Herakleitosçu Kratylos’un “Şeylerin sürekli değişim içinde olduğu “görüşünden ve daha sonraları tanıştığı Sokrates’in “Ahlaki olarak tümellerin var olduğunu ve evrensel bir yapısı vardır “görüşlerinden yola çıkarak geliştirmiştir (Bingöl, 2015: 5). Platon “İdealar Kuramını “; bir insan, bir mağaranın girişinde arkasını güneşe dönmüş oturuyor ve kendi gölgesini görüyordur. Yaşamını bu şekilde sürdürerek, gölgenin kendisi olduğu bir yaşamın içindedir. Fakat arkasını dönse ve her şeyi fark etse, yaşamının kendisi olduğunu ve kaynağın, güneş olduğunu anlayacaktır” diye açıklamaktadır. Bilgi kuramının en temel kavramı ‘Bilgi’dir. Bilgi nedir diye sorduğumuzda cevabı, yine biz insanda saklıdır. Bilgiyi öğrenen ve bilen bizizdir. Bilgi kuramının temel konusu olan bilgi, insanın kendi bilgisidir. İnsan, kendi dışındaki varlıkları ve kendisini tanımaya çalışan tek varlıktır. Bilgi nesnelereyle farklı şekillerde ilişkiye girer ve farklı bilgiler elde eder. Bilgi aslında, neden var olduğumuzu sorgulama süreciyle başlamış ve bireysel olarak insanın kendini tanımlaması ve çevreyle ilişki düzeyini anlamlandırabilmek için düştüğü bir arayıştır. Bu arayış insanlığı komplike halde değişime ve gelişime yönlendirmiş ve insanlar arasındaki mesafeleri minimize etmiştir. Bu arayış sonucundan ortaya çıkan en önemli kavram medya ve medyanın kitleler üzerindeki etkisi olarak ele alınabilir. Medya’nın insanlar üzerindeki etkisi nedir, bilgiyi medyadan nasıl almaktayız ve nasıl anlamlandırmaktayız sorusu, bilgi arayışının günümüzdeki son

durumunu anlayabilmemiz için cevaplanması şart olan en önemli soruların başında gelmektedir.

Bilgi Edimi ile İzence Arasında Kalmak ve “Medya Kavramı “

Medya Kavramı: Medya, her çeşit bilgiyi bireye ve topluluklara aktaran, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi üç temel sorumluluğa sahip görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel araçların tümüne verilen isimdir. (<https://esraguler1988.wordpress.com/2014/11/06/medya-nedir-medya-kavrami-ve-icerigi/>)

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanlık bilgiye ulaşmada farklı boyutlar kazanmıştır. Bu boyutlar bilgiye ulaşmada, hız ve kolaylık sağlamanın yanında, bilginin doğruluğu ve kesinliği konusunda bazı sakıncalarında türemesine sebep olmuştur. Gelişen teknolojiyle birlikte günümüz insanı; adeta bir bilgi bombardımanı altında ezilip kalmıştır. Bireylerin, bilgiye olan yakınlıkları yahut bilgiye olan ihtiyacı, bilgiye ulaşımın nesnellliğini yontmuştur. Bu süreçle birlikte bireyler bilgileri anlık duyular ya da anlık okumalar ile yapmakta ve kesinliği teyit edilmemiş bilgiyi doğru olarak kabul edip, anlamlandırma sürecine girmiştir. Bu sürecin giderek kötüleşmesi ve kitle iletişim araçlarıyla birlikte doruğa ulaşması, bu soruna çözüm getirilmesi gerekliliğini zorunlu hale getirmiştir. Bu aşamadan sonra medyanın bir bilgi taşıyıcısı konumuna gelmesi ve insanlara dünya üzerindeki neredeyse tüm bilgileri sunması ile birlikte komplike bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorun ‘Medya’nın bilgi aktarımında insanlara, bilgiyi nasıl ve ne şekilde aktardığıdır. D. Ali Aslan, “Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri “adlı makalesinde ‘Medyanın toplumun yapısı, kurulu düzeni ve bireyler arası ilişkilerin niteliği ve şekli üzerinde yeniden yorumlayıp, düzenleyici ve şekillendirici bir etkisinin olduğunu medya konusunda yapılan araştırmalar açıkça göstermektedir”, şeklinde “medya kavramına’ açıklama getirmiştir. Medya bu sorunsalın dışında, toplumlarda iletişim aksiyonunun sorunsuz bir şekilde sağlanmasındaki en önemli

aktörlerden biridir fakat bunun yanı sıra madalyonun diğer yüzünü de unutmamak gerekir. Çünkü medya, çok güçlü bir propaganda silahı ve beyin yıkama aracıdır. Bu bağlamda medyanın bilgi iletimi sürecindeki yönlendirmeleri saptamak ve bunları doğru şekilde algılayabilmek belli bir birikim ve gelişim istemektedir. Tarih süreci incelendiğinde, klasik medyayı bir propaganda aracı olarak tüm liderler neredeyse kullanmıştır. Örnek verecek olursak, medyanın yıkıcı gücüne 1. Dünya Savaşı sırasında bizzat yaşayarak deneyimlemiş olan Adolf Hitler, kendi iktidarlık yürüyüşünde ve 2. Dünya Savaşı'nda Almanya'daki tüm medya organlarını elinin altında buldurmuş ve bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Hitler propagandayı her yönüyle ciddiye alan, iç ve dış siyasette bunu usta bir şekilde kullanan sayılı liderlerden biri olmuştur. Başarılı bir propaganda yöntemiyle Alman kamuoyunu arkasına almış, Mein Kampf adlı kitabında kendi uyguladığı propagandanın tüm ayrıntılarını açıklamış, böylece yalnız Alman halkını harekete geçirmeyi değil, bazı Avrupa uluslarını da etkilemeyi başarmıştır (Bektaş, 2002: 153). Böyle bir kitlesel hareketlenmeye sebep olan bu araçları kendi çıkarları uğrunda kullanmış ve hedef kitlesine istediği şekilde mesajlarını geçirebilmiş ve onları harekete geçirmiştir. Bu örneklem medyanın ne kadar güçlü olduğunu ve her geçen günde nasıl güçlendiğini göz önüne koymaktadır.

Medya, günümüz toplumlarında ki en büyük güç konumuna gelmiştir. Aydınlanma çağıyla birlikte gelişmeye başlayan ve hızlı bir değişime uğrayan dünya ile birlikte insanlık, bu hızlı gelişimden hem yararlanmış hem de fazlasıyla zarar görmüştür. Öyle bir ortam oluşturuldu ki, medyanın insanlara gönderdiği her ileti neredeyse toplumsal ayaklanmalara ve kitlesel hareketlere neden olmuş ve olmaya devam etmektedir. Küresel anlamda bir hareketlilik ve değişim yaşatan bu yelpaze, bireylerin kültürünü, dilini, ırkını, dinini ve yaşamış olduğu coğrafyasını, diğer kültürlerle karıştırmıştır. Bu etkileşim; toplumların öz kültürünü erozyona uğramış ve bireyler arasındaki farkları

ortadan kaldırıp sıradanlaşan ve tekliğin sembolize edildiği toplumların inşasına neden olmuştur. Popüler kültürle birlikte gelişimi duran ve git gide gerçek bilgiden uzaklaşan insanlık; bu güç karşısında kendi rızasıyla barışçıl bir şekilde yaşamaktadır. Medyanın ilettiği her şeyi sorgusuzca kabul etmekte ve bu bağlamda olayları benlik süzgecinden geçirmeden verilen iletiyi olduğu gibi benimsemektedir. Medya ile birlikte kendi rızan ile kabullenme dönemi insanlık arasında yaygınlaşmıştır. Toplumları sosyolojik çerçevede inceleyen Chomsky’de “Rıza İmalatı Kuramı “ile bu olguyu açıklamaya çalışmıştır. Noam Chomsky ve Edward S. Herman’ın “Rızanın İmalat “kitabında cevabını bulmaya çalıştıkları soruyu şöyle formüle edebiliriz: Medya her nasıl oluyor da sansür olmadan seçilmişler, seçkinler, zenginler(burjuva) ve iktidar sahiplerinin çıkarlarına düzenli bir şekilde hizmet ediyor? (<https://docplayer.biz.tr/28993388-Propagandanin-ozellikleri.html>) Yazdıkları kitapta bu soruya yanıt ararken, medyanın yapısal tahlilini irdelemişlerdir. Chomsky’ye göre medya bazı yapısal ‘Süzgeçlere’ sahiptir. Bu haber eleme süzgeçlerini de şöyle tanımlamaktadır:

- Medya şirketlerinin tekelleşmesi ve kâr amaçlı olması aynı zamanda tamamen kar odaklı olmaları.
- Kitle iletişim araçlarına sahip medyanın, gelir kaynağının büyük oranda reklâmlardan sağlanması.
- Kitle medyasının haber kaynaklarının çoğunlukla iktidar yapısı ve bu iktidar yapılarına hizmet eden "uzmanlar" (sembolik seçkinler) olması.
- Medyayı disiplin altına alan bir araç olarak "tepki üretimi".
- Ulusal bir din ve denetim aracı olarak söz konusu ülkede dönemselsel olarak öne çıkan ideoloji. (Harman, Edward S. ve Chomsky N, 2012: 72-107)

Medyada izleyiciye iletilen mesajlar bu yapısal süzgeçlerden geçerek, zararsızmış gibi aktarılmakta ve bireylerin rızasına sunulmaktadır. Chomsky’nin sıklıkla bahsettiği bir diğer konuda medyanın eğitim üzerindeki etkisidir. Chomsky medya – eğitim bağlamını bütünlük olarak şöyle ifade

etmektedir: ‘Medya, elbette toplumsal bir amaca hizmet etmektedir ama farklı anlamda; insanların zihinlerini, hükümetlerine ve daha genel kapsamda toplumsal, ekonomik ve politik düzenin düzenlemelerine erdemli bir bağlılık gösterecek biçimde eğitmektir. Aslında temel anlamda bahsettiğimiz argümanlar dönüp dolaşıp aynı kavramlar eşiğinde birleşmektedir. Bu kavramlar medya da bilgi alımı ve izence arasında sıkışmış olan bireylerin, nasıl şekillendiği ve yeniden topluma entegre oldukları ile ilgilidir. Yine bir başka büyük düşünür olan Heidegger; Felsefesine, Varlık’a ilişkin soru ile başlamaktadır. Descartes’ten bu yana dikte edilen yanlış algıyı değiştirip gerçek bir Varlık anlayışı ve sorgulaması oluşturmaya çalışmaktadır (Kırmacı N, 2011, 30). Çalışmada bahsettiğimiz tüm olgular, sorunlar ve insan hayatını etkileyen her şeyin temelinde aslında bilginin işlenmesi ve bu bilginin üretime dönüşmesi yatmaktadır. Tam da bu dönemde Heidegger; teknolojinin bireyleri nasıl değiştirdiğini ve etkisi altına aldığı sosyolojik çerçevede ele almıştır. Modern çağ öncesinde insanın ilgilendiği temel olgular, hakikat arayışı, hakikati keşfetmekle ilgilenmekteydi. Modern çağla birlikte ise insanlar, kendisini kesin olarak gören, kendisini bilgi konusuna nesne haline getirmiştir. Çalışmanın başlarında da değindiğimiz gibi bilgi arayışı, aslında insanın kendini arayışa çıktığı bir yoldan ibarettir mottosunu desteklemektedir. Kendisini bilginin merkezine koyan insan, gerçekliğin merkezi olarak ta kendini görmeye başlamıştır. Bu bağlamda insanın her şeyin merkezinde olan özne olarak açıklayabiliriz. Teknolojinin gelişmesi insanların, kendilerini bir nevi ‘tanrı’ olarak görmesine neden olmuştur ve insanlardaki gerçeklik algısı tamamen değişmiştir. Bundan dolayı Heidegger, teknoloji ile problemlerini ele almış ve insanlığın değişimini irdelemiştir. Baktığımız zaman insanların Antik Çağ da gerçek bilgiye ulaşması daha kolay iken modern çağda bu erişim epey bir zordur. İnsanlar medya bağlamında izence adayları olmanın dışına çıkamamakta ve kendi rızalarıyla bu bombardımana boğun eğmişlerdir. Günümüz toplumlarını sosyolojik olarak

irdelediğimiz de tamamen ‘modern köleleşme’ kavramına tanım olmaktadır. Çalışmada değindiğimiz konu olan bilginin, insanlar tarafından nasıl anlamlandırıldığı sorusuna cevap aranmaktadır. Bu bağlamda kişilerin doğru bilgiye erişmek yerine onlara verilen her bilgiye itaat etme ve bilgiyi doğru kabullenme gibi bir erdeme büründükleri görülmektedir. Aydınlanma çağıyla başlayan bireylerin monotonlaştırılması ve herkesin aynı olduğu toplum modelleri, günümüz insanlarını şekillendirmekte ve kendi rızasıyla köleliğe itmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada anlatılmak istenen, bilginin ele alınış türleri, bilgiyi anlamlandırma süreci ve bilgiye erişimin nasıl sağlandığı ile ilgili sorulara cevap verebilmektir. Aydınlanma çağıyla birlikte patlak veren popüler kültür ve kapitalist düşünce, insanların bilgi anlamlandırma süreçlerine bir katalizör olmuştur. Süzgeç görevi gören bu dönem insanları bir izlenim kültüründe gelişen bireyler haline sokmuş ve bilgiyi sorgulamadan ve irdelemekten uzaklaştırmıştır. İnsanların bu durumdan kendilerini sıyrabilmesi ve kendi süzgecinden verilen mesajları ayıklayabilmesi için öncelikle iyi bir eğitimi, ardından da kişisel fikirlere ve kendi öz denetimine sahip olması gerekmektedir. Eğitim çatısı altında verilmekte olan ‘‘Medya okuryazarlığı’’ dersi hem nicel hem de nitel olarak yeterli düzeyde olamamaktadır. Bu derslerin yeterli uzmanlığa sahip bireyler tarafından verilmesi ve ekstra dersler de eğitim planları içerisine konulmalı ya da bu tarz derslerin verilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Teknolojinin getirmiş olduğu kolaylıklar, insanları rahata alıştırmış ve kendi rızasıyla medya propagandasına boğun eğmiştir. Bu bağlamda hür birey olgusu tamamen sarsılmış, hükümetlerin ve ekonominin baş aktörlerinin söylemlerine boğun eğen, bağımlı toplumlar türemiştir. Kendi rızasıyla sömürülmeyi kabullenmiş ve robotikleşmeyi (belli bir standartta olan ve her yönüyle birbirine benzeyen insanlar) yaşam standarttı olarak kendi bünyelerine yerleştirmişlerdir. Gelişen

teknolojiyle birlikte daha kontrol edilebilir ve alınan mesajların çözümlerinde daha sorgulayıcı olmak belki de insanları daha özgün düşünmeye ve kitlesel olarak yönlendirmelerin dışında tutmayı sağlayabilir. Bu makalede çözüme kavuşturulmak istenilen, hızla gelişen dünyada insanların bilgiye erişim şekilleri ve bilgiyi çözümleme şekillerine bakmaktadır.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. (2006). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi
- Bektaş A (2002) Siyasal Propaganda, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Bingöl, M. (2015). Platon'da Varlık ve Düşünce Öğretisi, Erzurum
- Cevizci, A. (2005) Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma
- Chomsky, N. (2013). Medya Denetimi. (Çev. Elif Baki). İstanbul: Everest Yayınları, 3. Baskı.
- Çüçen, K. (2003). Bilgi kuramına giriş. Bursa
- Herman, Edward S. ve Chomsky N. (2012) Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politikası. (Çev. Dr. Ender Abadoğlu), İstanbul: Bgst Yayınları, 2. Baskı.
- Kırmacı, N. (2011). Martin Heidegger 'de teknoloji problemi, Ankara.
- Pears, D. (2004). Bilgi Nedir? (Çev. Abdülbaki Güçlü), Ankara: Bilim ve Sanat yayınları
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK)
- Uçak, Nazan Ö. (2010). Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram, İstanbul: Türk Kütüphaneciliği

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4ef7c55f47d0.17519488 03/12/2018

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=F%C4%B0LOZOF 03/12/2018

<http://www.bgst.org/dusunce-gundem/r-zan-n-malat-bir-propaganda-arac-olarak-medya> 05/12/2018

<https://esraguler1988.wordpress.com/2014/11/06/medya-nedir-medya-kavrami-ve-icerigi/> 06/12/2018

<https://filozofun yolu.com/2017/09/07/bilgi-felsefesi/> 07/12/2018

<https://docplayer.biz.tr/28993388-Propagandanin-ozellikleri.html> 08/12/2018